

V Bruseli 4. 3. 2019
COM(2019) 190 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

o vykonávaní akčného plánu pre obehové hospodárstvo

{SWD(2019) 90 final}

1. Úvod

V decembri 2015 Komisia prijala akčný plán pre obehové hospodárstvo¹ s cieľom oživiť zamestnanosť, rast a investície a vytvoriť uhlíkovo neutrálne a konkurencieschopné hospodárstvo efektívne využívajúci zdroje. V súčasnosti je dokončených alebo sa realizuje 54 opatrení v rámci akčného plánu, aj keď práca na niektorých bude ešte pokračovať aj po roku 2019.

Z rámca monitorovania obehového hospodárstva² vyplýva, že prechod na obehové hospodárstvo prispel k návratu EÚ na cestu vytvárania pracovných miest. V roku 2016 odvetvia významné pre obehové hospodárstvo zamestnávali viac než štyri milióny pracovníkov³, čo predstavuje nárast o 6 % v porovnaní s rokom 2012. V nadchádzajúcich rokoch sa majú vytvoriť ďalšie pracovné miesta s cieľom uspokojiť očakávaný dopyt v dôsledku plne fungujúcich trhov s druhotnými surovinami⁴.

Obehovosť prispieva tiež k rozvíjaniu nových obchodných príležitostí, ku vzniku nových obchodných modelov a prispieva k rozvoju nových trhov doma i mimo EÚ. V roku 2016 sa vďaka činnostiam v rámci obehového hospodárstva, ako napr. oprava, opätovné použitie alebo recyklácia, vytvorila pridaná hodnota vo výške takmer 147 mld. EUR, pričom investície predstavovali približne 17,5 mld. EUR⁵.

V Európe sa recyklácia komunálneho odpadu počas obdobia 2008 – 2016 zvýšila a podiel recyklovaných materiálov na celkovom dopyte po materiáloch je čoraz väčší. Recyklované materiály uspokojujú v priemere však len menej než 12 % dopytu EÚ po materiáloch⁶. Potvrdzuje to nedávna správa od zainteresovaných strán, z ktorej vyplýva, že úplná obehovosť sa uplatňuje len na 9 %⁷ svetového hospodárstva, a preto si ešte mnohé oblasti vyžadujú zlepšenie.

Rámec EÚ na monitorovanie obehového hospodárstva, ktorý predložila Komisia v roku 2018, obsahuje 10 kľúčových ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na každú fázu životného cyklu výrobkov, ako aj na aspekty konkurencieschopnosti. Všetky ukazovatele sa pravidelne aktualizujú a sú dostupné na vyhradenom webovom sídle⁸.

Niektoré členské štáty vyvinuli dodatočné vnútroštátne ukazovatele obehového hospodárstva, čím sa dopĺňa prehľad, ktorý poskytuje rámec EÚ. Európsky parlament⁹, Rada¹⁰ a Európsky hospodársky a sociálny výbor¹¹ tiež zdôraznili úlohu iných ukazovateľov pri zachytávaní chýbajúcich aspektov obehového hospodárstva, ako napr. hodnotenie materiálových tokov v priemyselnej symbióze a účtovanie prírodného kapitálu.

Akčný plán po prvýkrát podporil systémový prístup v rámci celého hodnotového reťazca. Komisia pomocou neho začlenila zásady týkajúce sa obehového hospodárstva do výroby a spotreby plastov, vodného hospodárstva, potravinových systémov a do riadenia špecifických

¹ COM(2015) 614.

² COM(2018) 29 final.

³ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁴ Európska komisia, *Vplyvy politik obehového hospodárstva na trh práce*, apríl 2018.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

⁷ Obehové hospodárstvo, *Správa o nedostatkoch v obehovosti*, január 2018.

⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy>

⁹ Otázka na ústnu odpoveď O-000087/2018.

¹⁰ 10447/18 – Závery Rady – Uskutočňovanie akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo.

¹¹ NAT/722-EESC-2018-00464.

tokov odpadu. Umožnila to silná podpora a angažovanosť členských štátov, Európskeho parlamentu, podnikateľskej komunity a občanov. Akčný plán prispel tiež k posunu smerom k plneniu Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj¹².

V tejto správe sa uvádzajú hlavné výsledky vykonávania akčného plánu. Naznačené sú v nej aj budúce výzvy pre formovanie nášho hospodárstva a pokračovanie vytvárania konkurenčnej výhody, čím sa pripraví cesta pre klimaticky neutrálne hospodárstvo, v ktorom sa minimalizuje tlak na prírodné a sladkovodné zdroje, ako aj na ekosystémy. Správa je reakciou na žiadosť Rady¹³ o „*výročnú správu o pokroku pri vykonávaní akčného plánu*“, túto žiadosť potvrdil aj Európsky parlament¹⁴. Úplné informácie o aktuálnom stave vykonávania akčného plánu sa uvádzajú v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie (SWD)¹⁵.

2. BUDOVANIE OBEHOVÉHO HOSPODÁRSTVA

2.1. Dizajn a výrobné postupy vhodné pre obehové hospodárstvo

Dizajn stojí na začiatku životného cyklu výrobkov a je nevyhnutný na zabezpečenie obehovosti. Vykonávaním pracovného plánu v oblasti ekodizajnu na obdobie rokov 2016 – 2019¹⁶ Komisia ďalej podporila **dizajn výrobkov vhodný pre obehové hospodárstvo** spolu s cieľmi energetickej efektívnosti.

- Opatrenia v oblasti ekodizajnu a energetického označovania pre niektoré výrobky teraz zahŕňajú pravidlá týkajúce sa požiadaviek na materiálovú účinnosť, ako napr. dostupnosť náhradných dielov, jednoduchá opraviteľnosť a uľahčenie spracovania po skončení životnosti.
- Komisia poverila európske organizácie pre normalizáciu¹⁷ vypracovaním horizontálnych kritérií na meranie trvanlivosti, opätovnej použiteľnosti, opraviteľnosti, recyklovateľnosti a prítomnosti kritických surovín. Tieto kritériá by sa mali uplatňovať v existujúcich aj nových normách.

Výrobky a služby navrhnuté obehovým spôsobom môžu minimalizovať využívanie zdrojov a podporiť opätovné používanie, zhodnocovanie a recyklovateľnosť materiálov v budúcnosti. Efektívnym využívaním zdrojov sa zaoberajú už viaceré politiky EÚ: okrem smernice o ekodizajne a nariadenia o energetickom označovaní tieto politiky zahŕňajú aj dobrovoľné nástroje, ako napr. environmentálnu značku EÚ alebo kritériá zeleného verejného obstarávania. V pracovnom dokumente útvarov Komisie o politikách týkajúcich sa výrobkov¹⁸, ktorý bol uverejnený spolu s touto správou, sa skúmajú možnosti lepšieho formulovania jednotlivých existujúcich nástrojov politík týkajúcich sa výrobkov na úrovni EÚ a ich prínosu pre obehové hospodárstvo. Patrí k tomu aj zváženie rozšírenia politiky ekodizajnu, ktorá bola úspešná pre energeticky významné výrobky, pre skupiny výrobkov,

¹²Napr. Ciele trvalo udržateľného rozvoja 2 (podpora opätovného využívania vody a organických hnojív, uľahčenie darovania potravín), 3 (riešenie mikroplastov), 8 a 9 (podpora inovácií, pracovných miest a pridanej hodnoty), 12 (podpora predchádzania vzniku odpadu a zodpovedné nakladanie s odpadom a chemickými látkami, riešenie plytvania potravinami a podpora zeleného verejného obstarávania), 13 (potenciál materiálovej efektívnosti na zníženie emisií CO₂), 14 (rozhodujúce opatrenia na boj proti morskému odpadu).

¹³ 10518/16 Kruh sa uzatvára – Akčný EÚ plán pre obehové hospodárstvo; 15159/17 Ekologické inovácie: umožnenie prechodu na obehové hospodárstvo 10447/18 – Uskutočňovanie akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo.

¹⁴ <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/103519/06%2007%20-%20Coordinators%20Results.pdf>

¹⁵ SWD (2019) 90.

¹⁶ COM(2016) 773 final.

¹⁷ Dvanásť všeobecných noriem sa očakáva do marca 2020.

¹⁸ SWD (2019) 91.

ktoré nie sú energeticky významné, a pre ďalšiu podporu odvetvia opráv v EÚ. V dokumente sa analyzujú aj možné príležitosti v ďalších odvetviach, napríklad obalov, textílií a nábytku. Práce pokračujú na preskúvaní základných požiadaviek na obaly, ktoré budú zamerané na zlepšenie dizajnu pre opätovné použitie a kvalitnú recykláciu obalov.

Obehovosť znamená tiež prispôsobenie priemyselných procesov. Komisia zaviedla aspekty obehovosti (spotreba energie a využívanie materiálov, predchádzanie vzniku odpadu, recyklácia a obmedzovanie nebezpečných chemikálií) v referenčných dokumentoch o najlepších dostupných technikách (BREF)¹⁹ podľa smernice o priemyselných emisiách²⁰, previedla ich na referenčné normy pre členské štáty pri udeľovaní povolení pre priemyselné podniky. Výsledok kontroly vhodnosti schémy pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) okrem toho potvrdil jej potenciál zlepšiť environmentálne správanie organizácií.

V centre prechodu sú malé a stredné podniky (MSP). Na účely zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov a výrobných procesov tieto podniky môžu získať poradenstvo zo siete Enterprise Europe Network²¹ a z centra European Resource-Efficiency Knowledge Centre²². Komisia okrem toho zriadila špecializovanú celoeurópsku sieť pre inovatívne moderné výrobné technológie a rozvíja vedomostnú základňu pre nahrádzanie nebezpečných látok vzbudzujúcich obavy. Malým a stredným podnikom slúži aj pilotný program na overovanie environmentálnych technológií, program pre pracovníkov zaoberajúcich sa vývojom technológií, na účely preukázania požiadaviek na výkonnosť inovatívnych technológií a nadobudnutie dôveryhodnosti na nových trhoch.

2.2. Posilnenie postavenia spotrebiteľov

Prechod na intenzívnejšie obehové hospodárstvo si vyžaduje aktívne zapájanie občanov do meniacich sa modelov spotreby. V tejto súvislosti sa v sprievodnom dokumente o politikách týkajúcich sa výrobkov rozoberá strategický prístup k zvýšeniu účinnosti environmentálnej značky EÚ s cieľom poskytnúť spotrebiteľom presné environmentálne informácie v súlade s odporúčaniami kontroly vhodnosti²³. Uvádza sa v nej aj podrobné hodnotenie pilotnej fázy environmentálnej stopy.

Metódy environmentálnej stopy výrobku (PEF) a environmentálnej stopy organizácie (OEF), ktoré vypracovala Komisia, môžu podnikom umožniť **predkladať tvrdenia týkajúce sa životného prostredia, ktoré sú spoľahlivé, reprodukovateľné a porovnateľné**. Metódy umožňujú identifikovať problémové oblasti v životnom prostredí a podporiť podniky v ekologizácii ich dodávateľského reťazca a v zlepšovaní udržateľnosti a obehovosti. Spotrebiteľia budú mať tiež možnosť informovaného rozhodovania na základe spoľahlivých informácií.

Približne 300 podnikov z 27 rôznych odvetví²⁴ a vyše 2 000 zainteresovaných strán pracovalo 5 rokov na testovaní týchto metód, ktoré považujú za najlepší postup v oblasti posudzovania životného cyklu.

¹⁹ Systémy bežného čistenia odpadových vôd/odpadových plynov a nakladania s nimi v sektore chemického priemyslu (6/2016), intenzívny chov hydiny alebo ošipáných (7/2017), veľké spaľovacie zariadenia (7/2017), veľkovýroba organických chemikálií (12/2017) a spracovanie odpadu (8/2018).

²⁰ Smernica 2010/75/EÚ.

²¹ <https://een.ec.europa.eu/>.

²² www.resource-efficient.eu.

²³ COM(2017) 355 final.

²⁴ Reprezentujúcich približne dve tretiny európskeho trhu na základe spotreby.

Informácie o trvácnosti a opraviteľnosti výrobkov²⁵ tiež môžu viesť k posunu rozhodnutí o nákupe smerom k udržateľnejším rozhodnutiam. Na základe pozitívnych skúseností nadobudnutých v rámci nariadenia o energetickom označovaní Komisia pripravuje hodnotiaci systém týkajúci sa opraviteľnosti výrobkov. Navyše v záujme ochrany spotrebiteľov pred chybnými výrobkami sa v návrhu²⁶ týkajúcom sa určitých aspektov v súvislosti so zmluvami na predaj tovaru, ktorý sa v súčasnosti nachádza v záverečných fázach legislatívneho procesu, predlžuje lehota na presunutie dôkazného bremena, čo spotrebiteľom pomôže pri uplatňovaní ich zákonnej záruky práv²⁷.

Komisia okrem toho navrhla posilniť ochranu spotrebiteľov pred klamlivými ekologickými tvrdeniami a praktikami predčasného zastarávania²⁸ na základe lepších možností na individuálne a kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu pred nekalými obchodnými praktikami²⁹. Toto dopĺňa informácie uvedené v revidovanom usmernení týkajúcom sa uplatňovania a vykonávania smernice o nekalých obchodných praktikách³⁰.

V záujme využitia potenciálu verejných orgánov posilniť trhy s obehovými výrobkami a službami Komisia prijala nové a revidované kritériá EÚ zeleného verejného obstarávania vrátane aspektov obehového hospodárstva a prostredníctvom usmerňovacích dokumentov³¹ a školení podporila ich využívanie. Komisia ide príkladom vo svojom vlastnom obstarávaní. Útvary Komisie v Bruseli použili kritériá zeleného verejného obstarávania v 93 % všetkých svojich zákaziek nad 60 000 EUR.³²

2.3. Premena odpadu na zdroje

Spoločné a efektívne systémy nakladania s odpadom sú základným stavebným kameňom obehového hospodárstva. V záujme modernizácie systémov odpadového hospodárstva v Únii a konsolidácie európskeho modelu ako jedného z najúčinnějších vo svete v júli 2018 nadobudol účinnosť **revidovaný legislatívny rámec týkajúci sa odpadu**³³, ktorý zahŕňa:

- nové, ambiciózne, ale realistické miery recyklácie³⁴
- zjednodušenie a harmonizáciu vymedzení a výpočtových metód a objasnené právne postavenie recyklovaných materiálov a vedľajších produktov,
- posilnené pravidlá a nové povinnosti týkajúce sa triedeného zberu (biologický odpad, textil a nebezpečný odpad, ktorý vzniká v domácnostiach, stavebný a demolačný

²⁵ Európska komisia, *Behaviorálna štúdia o angažovanosti spotrebiteľov v obehovom hospodárstve*, október 2018.

²⁶ COM(2017) 637 final – 2015/0288 (COD), politická dohoda dosiahnutá 29. januára 2019, http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-19-742_en.htm.

²⁷ Pôvodný návrh bol predložený v decembri 2015 a zmenený bol v roku 2017 s cieľom rozšíriť jeho pôsobnosť na offline predaj.

²⁸ Ďalšie poznatky o charaktere praktík predčasného zastarávania, ako aj o tom, ako ich riešiť, sa získajú na základe štvorročného nezávislého testovacieho programu v rámci programu Horizont 2020, ktorý prebieha do roku 2023.

²⁹ Revízia nariadenia o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa a legislatívne návrhy podľa Novej dohody pre spotrebiteľov

³⁰ Smernica 2005/29/ES.

³¹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/pubs_en.htm

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/other/2018%2012%2007_ES%202018_Consolidated%20Volume.pdf

³³ Ú. v. EÚ, 14.6.2018, L 150, s. 93, 100, 109, 141 smernica 2008/98/ES o odpade, smernica 1999/31/ES o skládkach odpadov, smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov, smernica 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, smernica 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch, smernica 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ).

³⁴ V revidovaných právnych predpisoch o odpade sa vyžaduje, aby do roku 2030 bolo recyklovaných 70 % zo všetkého odpadu z obalov a do roku 2035 bolo recyklovaných 65 % komunálneho odpadu pri súčasnom znížení skládkovania komunálneho odpadu na 10 %. Predĺženie lehoty o 5 rokov bolo umožnené Grécku, Chorvátsku, Cypru, Lotyšsku, Litve, Maďarsku, Malte, Rumunsku, Slovensku a Bulharsku.

odpad),

- minimálne požiadavky pre rozšírenú zodpovednosť výrobcu,
- posilnené opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu a nakladanie s odpadom vrátane odpadu v moriach, potravinového odpadu a odpadu obsahujúceho kritické suroviny.

Komisia podporuje členské štáty a spolupracuje s nimi pri vykonávaní právnych predpisov o odpade³⁵ s cieľom zlepšiť zviditeľnenie a pochopenie možností obehového hospodárstva v tých členských štátoch, ktoré majú najväčšie problémy pri plnení svojich cieľov v oblasti recyklácie. Prostredníctvom cielených návštev krajín pod vedením členov komisie, expertov z rôznych členských štátov sa budú vymieňať skúsenosti a odporúčania o tom, ako najlepšie dosahovať ciele politík týkajúcich sa odpadu.

Komisia objasnila vzťah a význam rôznych procesov energetického zhodnocovania odpadu³⁶ s cieľom zabrániť zbytočnej strate cenných zdrojov skládkovaním a spaľovaním. Členské štáty boli ďalej vyzvané, aby identifikovali energeticky a materiálovo účinné technológie zhodnocovania v záujme lepšieho využívania hospodárskych nástrojov a zlepšenia plánovania s cieľom zabrániť nadmernej kapacite v oblasti spaľovania.

Nakladanie s odpadmi environmentálne vhodným spôsobom v EÚ aj mimo EÚ je kľúčom k dosiahnutiu intenzívnejšieho obehového hospodárstva. Spracovateľom odpadu a colníkom pomohla väčšia prehľadnosť, ktorú vniesol Colný kódex EÚ³⁷, na ľahšiu identifikáciu tokov odpadov. K lepšiemu presadzovaniu nariadenia o preprave odpadu prispelo aj zlepšenie výmeny elektronických údajov³⁸. Napokon, navrhované povinnosti triedeného zberu odpadu z lodí plávajúcich do prístavov EÚ uľahčujú lepšie nakladanie s odpadom³⁹.

2.4. Uzatváranie kruhov regenerovaných materiálov

Novým **nariadením o produktoch na hnojenie**⁴⁰, ktoré je v poslednej fáze legislatívneho postupu, sa zavádzajú harmonizované pravidlá pre organické hnojivá vyrábané z druhotných surovín, ako napr. vedľajšie poľnohospodárske produkty a regenerovaný biologický odpad. Nové nariadenie:

- prispeje k významnému zníženiu značných prekážok vstupu na trh pre udržateľnejšie a obehovejšie produkty,
- zahŕňa nové limity pre nebezpečné látky pre všetky hnojivá vrátane prírodných surovín, čím sa znižuje riziko materiálových cyklov obsahujúcich nebezpečné úrovne určitých toxických prvkov,
- zahŕňa kritériá stavu konca odpadu, čím prispieva k hladkému fungovaniu rozhrania medzi právnymi predpismi týkajúcimi sa chemikálií, výrobkov a odpadu a poskytuje investorom väčšiu právnu istotu.

Jedným z cieľov akčného plánu pre obehové hospodárstvo je podpora využívania druhotných surovín. Vyžaduje si pochopenie kľúčových výziev, ktorým čelia účastníci trhu, a mala by sa

³⁵ Správa včasného varovania COM(2018) 656 final.

³⁶ COM(2017) 34 final, úloha energetického zhodnocovania odpadu v obehovom hospodárstve.

³⁷ Nariadenie 952/2013.

³⁸ Nariadenie 1013/2006.

³⁹ COM(2018) 033 – 2018/012 (COD), politická dohoda dosiahnutá 12. decembra 2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_sk.htm.

⁴⁰ COM(2016) 157, 2016/0084 (COD), politická dohoda dosiahnutá 12. decembra 2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6161_en.htm.

opierať o silný a efektívny jednotný trh⁴¹. V informačnom systéme pre suroviny⁴², ktorý bol zavedený v roku 2017, sú identifikované potreby v oblasti znalostí pre strategické priemyselné odvetvia so zameraním na monitorovanie recyklácie relevantných materiálov a dostupnosť údajov v kľúčových odvetviach⁴³.

Oznámením o rozhraní medzi právnymi predpismi týkajúcimi sa chemikálií, výrobkov a odpadu⁴⁴ sa začala rozsiahla diskusia o spôsobe riešenia štyroch hlavných prekážok, ktoré bránia bezpečnému využívaniu druhotných surovín. Predbežná analýza výsledkov konzultácie⁴⁵ potvrdzuje všeobecnú zhodu zainteresovaných strán, čo sa týka relevantnosti identifikovaných problémov. Poukazuje sa v nej na silnú podporu zlepšovania obsahu a výsledovateľnosti látok a informačných tokov; lepšie presadzovanie a využívanie iných opatrení na zabezpečenie rovnakých podmienok medzi prevádzkovateľmi z EÚ a z krajín mimo EÚ; zlepšenie harmonizácie a vzájomného uznávania kritérií stavu konca odpadu; a podporu posilnenia aspektov obehového hospodárstva v nástrojoch, ako je smernica o ekodizajne. Okrem toho sa začali tri štúdie o rôznych aspektoch rozhrania a ďalšie relevantné informácie poskytnú v roku 2019 a začiatkom roku 2020.

Prístup k informáciám o prítomnosti a zložení nebezpečných látok v toku odpadu je kľúčom k zlepšeniu demontážnych a dekontaminačných techník, ktoré uľahčujú zhodnocovanie odpadu. Európska chemická agentúra zriaďuje databázu na zhromažďovanie informácií a na zlepšenie znalostí o látkach vzbudzujúcich obavy vo výrobkoch a vo výrobkoch, keď sa stanú odpadom. Okrem toho platforma EÚ „Information for Recyclers“⁴⁶ (Informácie pre recyklujúcich) zhromažďuje a oznamuje informácie o príprave na opätovné použitie a spracovanie pre nové zariadenie umiestnené prvýkrát na trhu Únie.

Informácie o zložení odpadu sa môžu použiť aj na účinné zhodnocovanie kritických surovín. V správe Komisie „Kritické suroviny a obehové hospodárstvo“⁴⁷ sú identifikované kľúčové opatrenia potrebné na využitie týchto potenciálnych prínosov – extrakcia kľúčových zložiek po skončení životnosti, zlepšenie správy údajov o ťažobnom odpade a mobilizovanie finančných prostriedkov. Zo správy však tiež vyplynulo, že existuje značný priestor na zlepšenie recyklácie a na zabezpečenie, aby zhodnocovanie kritických surovín zostávalo v Európe.

Na pomoc pri budovaní dôvery v druhotné suroviny Komisia spolu s európskymi normalizačnými organizáciami iniciovala proces normalizácie a v rámci prvého kroku začala komplexnú analýzu súvisiacich činností v oblasti normalizácie. Normalizačné organizácie tiež pracujú na možných normách pre vysokokvalitnú materiálovo účinnú recykláciu kritických surovín z použitých batérií, odpadu z elektrických a elektronických zariadení a iných komplexných výrobkov po skončení životnosti.

Cieľom akčného plánu je aj podpora trhu pre opätovne využívanú vodu v záujme riešenia nedostatku vody v rámci EÚ. Komisia navrhla osobitné právne predpisy, v ktorých sa stanovujú minimálne požiadavky na opätovne využívanú vodu na poľnohospodárske zavlažovanie⁴⁸. Navyše postupy opätovného využívania vody sú začleňované do vodného

⁴¹ COM(2018) 772.

⁴² <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/>

⁴³ <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/?page=contributions-of-h2020-projects-236032>

⁴⁴ COM(2018) 32.

⁴⁵ Verejná konzultácia sa skončila v októbri 2018 a doručených bolo 460 odpovedí. Súhrnná správa o jej výsledkoch bude predložená v roku 2019.

⁴⁶ <https://i4r-platform.eu/>

⁴⁷ SWD(2018) 36 final.

⁴⁸ COM(2018) 337 final 2018/0169 (COD).

plánovania a vodného hospodárstva⁴⁹ alebo do preskúmania referenčných dokumentov o najlepších dostupných technikách.

2.5. Systémový prístup: stratégia EÚ pre plasty v obehovom hospodárstve

Stratégia EÚ pre plasty v obehovom hospodárstve⁵⁰ je prvým politickým rámcom v celej EÚ, ktorým sa prijíma **materiálovo špecifický prístup životného cyklu** s cieľom začleniť činnosti obehového hospodárstva týkajúce sa dizajnu, používania, opätovného použitia a recyklácie do hodnotových reťazcov v oblasti plastov. Táto stratégia sama osebe je katalyzátorom akcie. V stratégii sa stanovuje jasná vízia s kvantifikovanými cieľmi na úrovni EÚ, aby sa okrem iného do roku 2030 všetky plastové obaly uvádzané na trh EÚ dali opätovne použiť alebo recyklovať.

V stratégii sú identifikované aj kľúčové opatrenia, ktoré **umožňujú zapojenie viacerých zainteresovaných strán** a spoluprácu v rámci hodnotového reťazca. Napríklad výzva Komisie, aby zainteresované strany prijali dobrovoľné záväzky, bola silným podnetom v odvetví priemyslu na zvýšenie využívania recyklovaných plastov vo výrobkoch. Ako sa však uvádza v sprievodnom dokumente, v ktorom sa posudzujú tieto záväzky⁵¹, potrebné je vynaložiť viac úsilia na dosiahnutie cieľa stanoveného v stratégii, a to zabezpečiť, aby sa do roku 2025 dostalo 10 mil. ton recyklovaného plastu do nových výrobkov. Zatiaľ čo záväzky prijaté od dodávateľov recyklovaných plastov, ak budú splnené podľa očakávania, splňajú tento cieľ, dopyt po recyklovaných plastoch na základe záväzkov priemyslu predstavuje do roku 2025 približne 6,2 mil. ton ročne. Nedávno zriadená aliancia Circular Plastics Alliance⁵² (Aliancia pre plasty v obehovom hospodárstve) uľahčí ďalšie kroky zo strany podnikov na prekonanie tohto nesúladu a pomôže dosiahnuť uvedený cieľ v súlade so zámerom stratégie zlepšiť kvalitu a hospodárnosť recyklácie plastov v Európe.

Hlavné čiastkové ciele už boli splnené na účely dosiahnutia vyššej kvality recyklácie plastov. Patrí k nim nový cieľ v oblasti recyklácie plastových obalov stanovený na 55 % v roku 2030, povinnosti triedeného zberu a zlepšenia v systémoch rozšírenej zodpovednosti výrobcu. Očakáva sa, že tieto zlepšenia uľahčia navrhovanie pre recyklovateľnosť prostredníctvom „ekomodulácie“ poplatkov výrobcov. Budúce zlepšenia vyplynú z preskúmania základných požiadaviek na obaly plánovaných na koniec roka 2020.

Táto stratégia vytvára **synergie medzi hospodárskymi a environmentálnymi cieľmi**. Dôkazy o možných zdravotných a environmentálnych rizikách znečistenia mikroplastmi odôvodňujú obmedzenie používania zámerne pridávaných mikroplastov a zhromažďovanie poznatkov o meraní a označovaní v prípade mikroplastov vznikajúcich z neúmyselného uvoľňovania. Komisia sa zaviazala tiež vypracovať rámec týkajúci sa biodegradovateľnosti plastov s cieľom zabezpečiť, aby sa vývoj a používanie takýchto plastových výrobkov podporoval len vtedy, ak je to prospešné pre životné prostredie a neodporuje to systémom odpadového hospodárstva, ani neohrozuje bezpečnosť potravín. Opatrenia v tejto súvislosti zahŕňajú poskytovanie informácií o tom, ako s nimi zaobchádzať po konci životnosti (napr. označovanie domácich kompostovateľných plastových tašiek). Ďalšie synergie v oblasti

⁴⁹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/Guidelines_on_water_reuse.pdf

⁵⁰ COM(2018) 28.

⁵¹ SWD(2019) 92.

⁵² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6728_en.htm

politiky najmä v kombinácii s potrebami výskumu sa skúmajú aj v nedávno uverejnenej správe o obehovom hospodárstve v oblasti plastov⁵³.

Stratégia **podnecuje k zmenám za hranicami Európy**. Na základe príkladných opatrení, najmä týkajúcich sa plastov na jedno použitie, bolo vedúce postavenie EÚ na bilaterálnych a multilaterálnych fórach užitočné na udržiavanie dynamiky v medzinárodnom prostredí v súvislosti s programom týkajúcim sa plastov, ako dokazujú iniciatívy, ako napr. platforma OSN pre životné prostredie Global Plastics Platform a pripravované Medzinárodné partnerstvo pre riešenie problematiky plastového odpadu v kontexte Bazilejského dohovoru. EÚ zároveň podporuje rozvojové krajiny v ich úsilí zameranom na boj proti znečisteniu plastmi.

EÚ stojí na čele globálneho boja proti morskému odpadu, ktorý predstavuje jednu z hlavných obáv občanov EÚ, pokiaľ ide o znečistenie plastmi, a to vďaka pravidlám týkajúcim sa **plastov na jedno použitie** a rybárskeho výstroja⁵⁴ zameraným na desať najčastejšie nachádzaných predmetov na plážach EÚ, vďaka **prístavným zberným zariadeniam**, ako aj vďaka návrhom Komisie týkajúcim sa **kontroly rybolovu**⁵⁵. Tieto pravidlá ponúkajú spoločnostiam z EÚ príležitosť inovovať výroby, materiály, technológie a obchodné modely so zreteľom na správanie spotrebiteľov a dostupné alternatívy.

Tieto súbory prispôbených opatrení, ktoré sa uskutočňujú v rámci záverečných krokov legislatívneho postupu, zahŕňajú:

- zákaz výrobkov na jedno použitie vyrobených z plastu⁵⁶ a oxo-degradovateľných plastov.
- Opatrenia na zníženie spotreby nádob na potraviny a pohárov na nápoje vyrobených z plastov a osobitnom značení a označovaní určitých výrobkov⁵⁷.
- Cieľ začlenenia 30 % recyklovaných plastov do nápojových fliaš od roku 2030 a 25 % v prípade PET fliaš od roku 2025, ako aj 90 % cieľ triedeného zberu plastových fliaš do roku 2029 a zavedenie dizajnových požiadaviek na pripojenie vrchnákov k fliašiam.
- Systémy rozšírenej zodpovednosti výrobcu vzťahujúce sa na náklady na čistenie odpadu sa uplatňovali na také výrobky ako tabakové filtre a rybársky výstroj.
- Opatrenia zamerané na zníženie plastového odpadu z lodí, ako napr. zavedenie paušálneho poplatku za odpad z lodí.
- Zlepšené oznamovacie povinnosti týkajúce sa strateného rybárskeho výstroja a povinnosti týkajúce sa označovania a kontroly rybárskeho výstroja určeného na rekreačný rybolov.

3. URÝCHLENIE PRECHODU

3.1. Inovácie a investície

Na urýchlenu prechodu na obehové hospodárstvo je potrebné investovať⁵⁸ do inovácií

⁵³ https://ec.europa.eu/info/publications/circular-economy-plastics-insights-research-and-innovation-inform-policy-and-funding-decisions_en

⁵⁴ COM(2018) 340 final 2018/0172 (COD), predbežná politická dohoda sa dosiahla 19. decembra 2018: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_en.htm.

⁵⁵ COM(2018) 368 final 2018/0193 (COD).

⁵⁶ Plastové príbory, tanieri, miešatka na nápoje a držiatka na balóny, slamky, nádoby na potraviny a nápoje a poháre na nápoje vyrobené z expandovaného polystyrénu, vatové tyčinky vyrobené z plastu.

⁵⁷ Hygienické predmety, vlhčené utierky, poháre na nápoje a tabakové výrobky s filrami.

a poskytnúť podporu na prispôsobenie priemyselnej základne. Komisia v období rokov 2016 – 2020 zintenzívnila úsilie v oboch smeroch v celkovej výške viac ako 10 mld. EUR z verejných finančných prostriedkov na tento prechod, ktorý zahŕňa:

- 1,4 miliardy EUR z programu Horizont 2020 do roku 2018 (v takých oblastiach ako udržateľný spracovateľský priemysel, nakladanie s odpadmi a riadenie zdrojov, uzavreté výrobné systémy alebo obehové biohospodárstvo), z čoho 350 mil. EUR je vyčlenených na zahrnutie plastov do obehového hospodárstva. Komisia uverejnila zoznam⁵⁹ projektov relevantných pre obehové hospodárstvo financovaných v rámci programu Horizont 2020 v rokoch 2016 až 2018.
- Minimálne 7,1 mld. EUR z politiky súdržnosti (1,8 mld. EUR na zavádzanie ekoinovačných technológií medzi malými a strednými podnikmi a 5,3 mld. EUR na podporu vykonávania právnych predpisov EÚ o odpade); okrem toho je k dispozícii významná podpora prostredníctvom inteligentnej špecializácie pre trhové inovácie a zavádzanie.
- 2,1 mld. EUR prostredníctvom nástrojov financovania, ako napr. Európsky fond pre strategické investície a InnovFin.
- Minimálne 100 mil. EUR investovaných prostredníctvom programu LIFE do viac než 80 projektov, ktoré prispievajú k obehovému hospodárstvu.

V záujme podnietenia ďalších investícií platforma na podporu financovania obehového hospodárstva vypracovala odporúčania⁶⁰ na zlepšenie atraktívnosti pre banky projektov obehového hospodárstva, koordináciu činností v oblasti financovania a výmenu osvedčených postupov⁶¹. Platforma bude spolupracovať s Európskou investičnou bankou pri poskytovaní finančnej pomoci a pri využívaní synergií s akčným plánom o financovaní udržateľného rastu⁶².

Okrem financovania tohto prechodu Komisia riešila aj regulačné prekážky, ktoré môžu brániť inováciám v oblasti obehového hospodárstva, s dvomi pilotnými dohodami o inováciách, ktoré sa začali v roku 2016⁶³. Na základe skúseností tejto pilotnej fázy dohôd Komisia v súčasnosti testuje prístup v iných sektoroch.

Obehovosť by mala zostať pilierom politiky súdržnosti aj ďalej v programovom období 2021 – 2027. V návrhu Komisie na nový Európsky fond regionálneho rozvoja a Kohézny fond⁶⁴ sa obehové hospodárstvo považuje za prioritu v úsilí EÚ o dosiahnutie ekologickejšej a inteligentnejšej Európy a vylučuje investície do skládok a zariadení na spracovanie zvyškového odpadu v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva.

3.2. Silná angažovanosť zainteresovaných strán

Angažovanosť zainteresovaných strán je pre prechod veľmi dôležitá. Systematický prístup

⁵⁸ Podľa správy *Achieving Growth Within* (SYSTEMIQ v spolupráci s nadáciou Ellen MacArthur Foundation) sa nedostatočné investície odhadujú na 320 mld. EUR do roku 2025.

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=output&pubs=thematic>

⁶⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/accelerating-transition-circular-economy_en

⁶¹ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3517>

⁶² COM(2018) 97.

⁶³ Tieto dve dohody sa vzťahujú na anaeróbnú membránovú technológiu na opätovné použitie odpadových vôd v poľnohospodárstve a opätovné použitie pohonných batérií po konci životnosti ako stacionárnych systémov uskladnenia energie. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/law-and-regulations/innovation-friendly-legislation/identifying-barriers_en.

⁶⁴ COM(2018) 372 final - 2018/0197 (COD).

akčného plánu poskytol verejným orgánom, hospodárskym subjektom a občianskej spoločnosti rámec na replikáciu s cieľom podporiť partnerstvá medzi odvetviami a v rámci hodnotových reťazcov.

Opatrenia EÚ podnietili vnútroštátne diskusie o obehovom hospodárstve a väčšina členských štátov prijala alebo je v procese prijímania národných stratégií prechodu na obehové hospodárstvo. Tieto rámce sa často replikujú na regionálnej a miestnej úrovni a obehové hospodárstvo sa tak približuje občanom a podnikom. Úloha Komisie pri podpore tohto systémového prístupu a pri uvedení obehového hospodárstva do európskej a medzinárodnej agendy bola uznaná aj na Svetovom ekonomickom fóre v roku 2019, kde Komisia bola ocenená v rámci iniciatívy The Circulars⁶⁵ v kategórii verejného sektora.

Európska platforma zainteresovaných strán pre obehové hospodárstvo združuje mnohé siete a iniciatívy v oblasti obehového hospodárstva. Pôsobí ako multiplikátor osvedčených postupov z verejného a súkromného sektora. Platforma v prvom roku svojej činnosti⁶⁶ zhromaždila a rozšírila viac než 300 príkladov najlepších postupov, stratégií a správ.

Zainteresované strany podporujú prechod v rôznych odvetviach. Napríklad angažovanosť priemyslu viedla k prijatiu Protokolu EÚ o nakladaní so stavebným odpadom a odpadom z demolácie a k usmerneniam⁶⁷ s konečným cieľom zvýšiť dôveru v proces nakladania s odpadmi a v kvalitu recyklovaných materiálov v odvetví. Okrem toho podniky sa zaviazali zlepšiť hospodárnosť budov z hľadiska zdrojov a testujú prvý rámec ukazovateľov na meranie udržateľnosti odvetvia vo viac než 130 projektoch v rámci Európy nazvaný Level(s)⁶⁸.

Obdobne aj kľúčové subjekty verejného a súkromného sektora v rámci potravinového hodnotového reťazca spolupracujú v rámci platformy EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami s cieľom urýchliť pokrok EÚ pri plnení cieľa trvalo udržateľného rozvoja, ktorým je zníženie objemu potravinového odpadu na obyvateľa do roku 2030 o polovicu. Platforma umožnila Komisii dosiahnuť významný pokrok pri vykonávaní opatrení na predchádzanie vzniku potravinového odpadu vrátane usmernení na uľahčenie darovania potravín, pri rozvoji metodiky na meranie potravinového odpadu a zlepšovaní postupov vyznačovanie dátumov.

Zainteresované strany exportujú prechod aj mimo Európy. Európske spoločnosti sa pravidelne zapájajú do spoločných misií týkajúcich sa obehového hospodárstva⁶⁹, ktorými sa posilňujú väzby medzi európskymi inštitúciami, mimovládnyimi organizáciami, podnikmi a príslušnými zainteresovanými stranami v tretích krajinách.

4. OTVORENÉ VÝZVY

Obehové hospodárstvo je v súčasnosti nezvratným celosvetovým rozsiahlym trendom. Stále je však potrebné toho veľa urobiť na posilnenie opatrení na úrovni EÚ a na celom svete s cieľom úplne uzatvoriť kruh a získať konkurenčnú výhodu, ktorú prináša podnikom v EÚ. Z komunikácie so zainteresovanými stranami vyplýva, že by sa mohli preskúmať oblasti, ktoré nie sú zahrnuté v akčnom pláne, aby bol program týkajúci sa obehového hospodárstva kompletný.

⁶⁵ <https://thecirculars.org/our-finalists>

⁶⁶ https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/ecesp_annual_report_2018.pdf

⁶⁷ https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_en

⁶⁸ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

⁶⁹ Misie týkajúce sa obehového hospodárstva v Čile a Číne (2016), Južnej Afrike a Kolumbii (2017), Japonsku a Indonézii a Indii (2018).

Ak si EÚ chce udržať svoje vedúce postavenie pri navrhovaní a výrobe obehových výrobkov a služieb a pri lepšom posilňovaní postavenia spotrebiteľov s cieľom prijať udržateľnejší spôsob života, budú potrebné nové opatrenia. Ako sa navrhuje v diskusnom dokumente s názvom Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030⁷⁰, obehové hospodárstvo by malo byť základom priemyselnej stratégie EÚ, ktorá umožňuje obehovosť v nových oblastiach a odvetviach, posudzovanie životného cyklu výrobkov by sa malo stať normou a rámec pre ekodizajn by sa mal v čo najväčšej miere rozšíriť. Práca, ktorá sa začala v oblasti chemických látok, netoxického prostredia, environmentálneho označovania a ekologických inovácií, kritických surovín a hnojív, sa musí urýchliť, ak chce EÚ v plnej miere využiť výhody prechodu na obehové hospodárstvo. Podobne aj spotrebiteľia by mali mať možnosť prijímať informované rozhodnutia a verejný sektor by mal zvýšiť úsilie prostredníctvom udržateľného verejného obstarávania.

Členské štáty – najmä regióny, v prípade ktorých existuje riziko nesplnenia cieľov v oblasti recyklácie do roku 2020 alebo ktoré čelia osobitným problémom⁷¹ – a podniky budú musieť s podporou Komisie zintenzívniť svoje úsilie pri vykonávaní revidovaných právnych predpisov o odpadoch a rozvíjaní trhov s druhotnými surovinami. Cieľom je zabezpečiť, aby materiály, ktoré sa vracajú do hospodárstva, boli nákladovo efektívne a bezpečné pre občanov a životné prostredie.

EÚ by mala takisto pokračovať v podporovaní výskumu, inovácií a investícií v prioritných odvetviach uvedených⁷² v akčnom pláne. Vychádzajúc z príkladu európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve by aj mnohé ďalšie odvetvia s veľkým vplyvom na životné prostredie a potenciálom na obehovosť, ako napr. IT, elektronické zariadenia, mobilita, zastavané prostredie, ťažba, nábytok, potraviny a nápoje alebo textílie, mohli využiť podobný holistický prístup, stať sa obehovými. V žiadnom z týchto odvetví zatiaľ nebol využitý plný potenciál jednotného trhu EÚ⁷³.

Ďalšími krokmi smerom k využívaniu biologických zdrojov obehovým spôsobom budú vykonávanie nedávno aktualizovanej stratégie pre biohospodárstvo⁷⁴ a revidovaného rámca pre energiu z obnoviteľných zdrojov⁷⁵, ktoré budú rešpektovať ekologické hranice a prispieť k zastaveniu straty biodiverzity.

Ako sa uvádza v strategickej dlhodobej vízii pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050⁷⁶, prechod na obehové hospodárstvo a klimaticky neutrálne hospodárstvo by sa mal uskutočniť spoločne na základe silnej ambície zo strany priemyslu a využívania výhod z prvenstva podnikov v EÚ v týchto oblastiach⁷⁷. Nové modely obehového hospodárstva, recyklácia, energetická a materiálová efektívnosť a nové spôsoby spotreby majú významný potenciál znižovať globálne emisie skleníkových plynov. Presadzovanie tohto spoločného prístupu v podnikoch – vrátane MSP – a spoločenstvách môže zároveň prispieť k zníženiu výrobných nákladov a podporiť nové formy interakcie medzi podnikmi, akou je napríklad priemyselná symbióza. Obehovosť

⁷⁰ COM(2019) 22.

⁷¹ S cieľom urýchliť rozvoj obehového hospodárstva by sa osobitná pozornosť mala venovať aj regiónom s osobitnými charakteristikami, ktoré vedú k značným výzvam v oblasti životného prostredia a zdrojov, napríklad v oblasti odpadového hospodárstva, ako sú ostrovy alebo najvzdialenejšie regióny EÚ.

⁷² Plasty, potravinový odpad, kritické suroviny, stavebný a demolačný odpad a biomasa a biovýrobky.

⁷³ COM(2018) 772.

⁷⁴ COM(2018) 673 final.

⁷⁵ Ú. v. EÚ, L 328, 21.12.2018, s. 82 Smernica 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie.

⁷⁶ COM(2018) 773 final.

⁷⁷ COM(2017) 479 final, Investovanie do inteligentného, inovatívneho a udržateľného priemyslu – Aktualizovaná stratégia pre priemyselnú politiku EÚ.

a udržateľnosť pri získavaní, využívaní a spracúvaní surovín (najmä kritických) budú kľúčové pre zaistenie potrebnej bezpečnosti dodávok, rovnakých podmienok pre priemyselných konkurentov a globálneho vedúceho postavenia EÚ vo výrobe kľúčových podporných a nízkouhlíkových technológií.

Umelá inteligencia a digitalizácia⁷⁸ majú potenciál optimalizovať využívanie energie a zdrojov a sprístupniť informácie na podporu obehových obchodných modelov a voľby zodpovednej spotreby. Obehové digitálne hospodárstvo však musí mať pozitívny vplyv na čisté zdroje a musí riešiť dôležité výzvy vrátane rizika posilňovania neudržateľných modelov spotreby, skracovania trvácnosti inteligentných výrobkov a ohrozenia bezpečnosti citlivých obchodných údajov.

Prechod na obehové hospodárstvo posilňuje najmä sociálnu a územnú súdržnosť a prispieva k vyváženému rozdeleniu pracovných miest spĺňajúcich zdravotné a bezpečnostné normy a umožňuje vytváranie spravodlivého a udržateľného rastu.

5. ZÁVERY

Vykonávanie akčného plánu pre obehové hospodárstvo urýchlilo prechod na obehové hospodárstvo v Európe. Spoločná solídna vízia obehového hospodárstva môže zároveň podporiť prebiehajúce úsilie o modernizáciu priemyselnej základne EÚ v záujme zaistenia jej globálnej konkurencieschopnosti a o zachovanie a obnovu prírodného kapitálu EÚ.

Tieto prvky a úspešné opatrenia akčného plánu, ako sa uvádza v tejto správe, môžu pomôcť a usmerniť budúcu prácu európskych inštitúcií, členských štátov, podnikov a sociálnych partnerov.

⁷⁸ COM(2015) 192 final, Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe.